

НОМИНАТИВНА ОРГАНІЗАЦІЯ СКЛАДНОСУРЯДНОГО РЕЧЕННЯ У СУЧАСНІЙ НІМЕЦЬКІЙ МОВІ (НА МАТЕРІАЛІ ПУБЛІЦИСТИЧНОГО ДИСКУРСУ)

Яценко П. І.

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри німецької філології, перекладу та світової літератури

Запорізький національний університет

вул. Університетська, 66, Запоріжжя, Україна

orcid.org/0000-0003-1489-0107

polina_kua@yahoo.com

Ключові слова:

*публіцистичний дискурс,
складне речення,
складносурядне речення,
біном, поліном, конектор,
координативне сполучення,
пунктуаційні знаки.*

У статті досліджено номінативну організацію складносурядного речення сучасної німецької мови на матеріалі публіцистичного дискурсу, розглянуто важливі поняття синтаксису: «складне речення», «головне речення», «клауза», «конектор» тощо.

Складносурядне речення є різновидом складного речення, що складається з мінімум двох головних клауз, сполучених координативно. Таке речення може мати мінімальну структуру (біном) або бути побудованим трьома і більше головними клаузами (поліном).

Складносурядне речення являє собою комплексну структуру, що формується шляхом сполучення елементів одного рівня. Такі блоки утворюються переважно сполучниково із залученням пунктуаційного знаку (коми, тире, двокрапки, крапки – останнє у разі парцеляції речення). Уживання конектора призводить до чіткого встановлення семантико-синтаксичних відношень між клаузами. Безсполучниковий спосіб поєднання клауз є також дуже поширеним, для цього залучаються кома, крапка з комою, двокрапка та тире.

Базовий біном складносурядного речення часто підлягає змінам: ускладненню чи спрощенню. Найчастіше вживаний спосіб ускладнення бінома є додавання інших головних клауз (розгортання), також використовують інфінітивні чи партиципні звороти, вставні конструкції тощо. У разі додавання підрядного речення складносурядне речення перетворюється на сурядно-підрядний поліном.

Структура складносурядного речення може спрощуватися. При цьому часто скороченню підлягає сполучник (асиндезація), також може вилучатися окремий член речення (еліпсація) чи відокремлюватися частина речення в окремий парцелят (парцеляція).

Часто процеси ускладнення та спрощення відбуваються паралельно. Серед поширених комбінацій синтаксичних процесів у публіцистичному дискурсі виділяються розгортання та парцеляція чи асиндезація.

У семантико-синтаксичному аспекті складносурядне речення являє собою макроситуацію, що утворюється мінімум двома мікроситуаціями, котрі поєднуються предикатом-конектором, установлюючи семантико-синтаксичні відношення між ними: адитивні, адвезативні, імплікативні, диз'юнктивні.

NOMINATIVE ORGANISATION OF COMPOUND SENTENCE IN THE MODERN GERMAN LANGUAGE (BASED ON MEDIA DISCOURSE)

Yatsenko P. I.

*Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of German Philology, Translation
and World Literature
Zaporizhzhia National University
Universytetska str., 66, Zaporizhzhia, Ukraine
orcid.org/0000-0003-1489-0107
polina_kua@yahoo.com*

Key words: *media discourse, complex clause, compound sentence, binome, polynome, conjunction, coordinating conjunction, punctuation marks.*

This article offers a nominative study of the compound sentence in the media discourse in modern German. Important terms of syntax, such as «complex clause», «main clause», «clause», «conjunction» and others are discussed here. The compound sentence is a kind of a complex clause, which consists of at least two main clauses that are connected coordinatively to each other. Such a sentence can have a structure of two kinds – minimal (binome) and can be built by three or more clauses (polynome).

The compound sentence is a complex unit, which is built by a junction of one level elements. Such blocks are constructed by conjunction and a punctuation mark (comma, dash, colon, period, the last element is used by parcellation of the sentence). The semantic-syntactic correlation between clauses is clear, when a conjunction is used. The asyndetic conjunction is very popular, such punctuation marks are used for it: comma, semicolon, colon and dash.

The basic binome is often changed: complicated or simplified. The most popular way of its complication is the addition of new clauses (expansion). Infinitive and participle constructions, parenthesis are also widely used. If a subordinate clause is added to the sentence, a coordinate-subordinate polynome appears.

The structure of the compound sentence can be simplified. A conjunction is often reduced (asyndeton), a part of a sentence can be taken out (ellipsis) or a part of the sentence can build a parcellat (parcellation).

Complication and simplification often happen parallel. Expansion and parcellation or asyndeton can be mentioned among popular combinations in the media discourse.

In the semantic-syntactic aspect the compound sentence is a macro-situation, which consists of at least two micro-situations connected by a predicate-connector. Semantic-syntactic relationships between them are additive, adversative, disjunctive or implicative.

Постановка проблеми. Життя сучасної людини значно відрізняється від буденності людини XVIII чи XIX ст. Кожен день представники будь-якої вікової групи (дитина, підліток чи дорослий) стикаються з безмежним інформаційним полем, що надає актуальну інформацію щодня, щосекунди. Існування кожного з нас майже неможливе без медіапростору та новин, отже, масмедіального чи «медійного» дискурсу, де розрізняють письмовий вид (газети, часописи), усний (радіо- та теледискурс) та Інтернет-дискурс [Тирон, 2010, с. 106]. Тісний зв'язок між цим інформаційним полем та життям окремої людини вже не підлягає сумнівам, інформація звідусіль здійснює глибокий вплив на існування сучасного покоління.

Мовлення людини XXI ст. у будь-якому дискурсі характеризується прагненням сполучити різні елементи в одному місткому висловленні, в одній, доволі короткій реченнєвій сполучі. Таке поєднання кластерів інформації на номінативному рівні призводить до формування складного утворення, що традиційно називають «складним реченням» або «елементарним складним реченням» [Вихованець, 1993, с. 11; Вихованець, 2002, с. 72]. Найпростіший тип зв'язку елементів – сурядний зв'язок – установлює рівноправні відношення між складниками без утворення ієрархій. Такі прості біномні сполуки становлять базову модель складносурядного речення і можуть стати будівельним матеріалом для поліномних утворень

(складносурядних поліномів), що є характерними для мовлення сучасної людини.

На відміну від класичного опису складносурядного речення, де основна увага дослідників концентрується на художньому, науковому, офіційно-діловому дискурсі тощо (див. роботи А.М. Приходька [Приходько, 2002, с. 21]), складносурядні біноми і поліноми у публіцистичному дискурсі лишалися без належної уваги більшості науковців минулого століття або вчені обмежувалися лише коротким описом виключно центральних характеристик публіцистичного дискурсу без детального аналізу саме реченнєвих утворень у ньому (див. роботи Г. Ройс [Reus, 2020]). Вивчення складносурядного речення у сучасній публіцистиці допомогло б краще розібратися у механізмах його утворення та способах комбінації інформації у ньому.

У цій статті увага зосереджується виключно на письмовому виді медіамовлення, тобто публіцистичному дискурсі. Важливими характеристиками реченнєвих утворень у цьому дискурсі є вираженість, високий рівень аналізу матеріалу, що передбачає кількоразове переформулювання фраз та вдосконалення речення, а також експресивність, що привертає увагу читачів та призводить до популяризації певної інформації. У статтях часописів кожен кластер інформації додається мовцем виражено і не містить зайвих компонентів, усі уточнення необхідні. Експресивність уможливується різними засобами: порядком слів (винесення найбільше важливого на початок речення), розміром шрифту, його видом тощо. Зазначені візуальні засоби привертають увагу читача до сенсу матеріалу, до актуальної теми чи ситуації. Саме ці особливості публіцистичного дискурсу, незвичність мовленнєвої структури та відсутність детального опису її особливостей у номінативному аспекті у сучасній німецькій мові викликали зацікавленість авторки статті і допомогли зробити новий крок до вдосконалення знань щодо вживання складносурядних біномів та поліномів у публіцистичному дискурсі.

Актуальність роботи полягає у необхідності детального вивчення складносурядного речення (далі – ССР) у цілому та в публіцистичному дискурсі зокрема, адже у працях попередників не містилося вичерпного аналізу цього типу речення саме на матеріалі сучасної німецької мови XXI ст.

Метою дослідження є вивчення номінативної організації ССР сучасної німецької мови. Основні **завдання** статті:

- виявити та проаналізувати формально-граматичну організацію ССР;
- установити синтаксичні процеси, котрі впливають на будову речення;

– з'ясувати особливості семантико-синтаксичної організації ССР.

Об'єктом дослідження виступає **складносурядне речення** (ССР) – різновид складного речення, мінімальна модель якого утворюється сполученням двох клауз, серед яких обидві – головні, поєднані сурядним зв'язком між собою. У такому реченні з приматом сурядності підрядний зв'язок стає другорядним, він розширює головну частину, вводячи додатковий прошарок інформації у вигляді інфінітивних чи партиципних зворотів, але не підрядних речень. **Предмет дослідження** – номінативна організація складносурядного речення сучасної німецької мови на матеріалі публіцистичного дискурсу.

Матеріалом дослідження слугували 250 ССР зі статей публіцистичного дискурсу часопису «Spiegel» у 2014 р. ССР відібрано шляхом суцільної вибірки. Матеріал проаналізовано у формально-граматичному аспекті (наявність мінімальної двочленної структури – двох головних речень, засіб сполучення, способи ускладнення та спрощення) та семантико-синтаксичному аспекті (установлено семантико-синтаксичні відношення між клаузами у ССР). Усі дані були проаналізовані та описано вказаних аспектах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дослідження складного речення як одиниці мови і мовлення торкається цілої низки ключових понять лінгвістики, серед яких – «головне речення», або «клауза», «тип зв'язку», «предикат-конектор» тощо. Задля кращого розуміння особливостей об'єкта дослідження слід розібратися в них також.

Під час опису складного речення у минулому традиційно його одиницею вважали головне речення (І.Р. Вихованець [Вихованець, 2002, с. 70]). Сьогодні найбільш придатним вважається термін «головна клауза» – «найменший предикативний формант» складного речення [Яценко, 2012, с. 32], що має повнозначне дієслово за свою вершину. У німецькій граматичній традиції таку одиницю називають ад'юнктом [Zifonun, 1997, с. 2392], що має два різновиди: кон'юкти і суб'юкти.

Сполучення клауз у складносурядному реченні відбувається завдяки сурядному зв'язку або «незалежній координації», в основі якої лежать відношення рівноправності, однофункціональності і незалежності елементів один від одного [Clément, 1996, с. 108; Eichler, 1994, с. 182]. Отже, сурядність уможливує поєднання конститuentів різної природи, утворюючи при цьому реченнєвий холонім.

Під час вивчення типів зв'язку між клаузами у ССР традиційно виділяються сполучниковий та безсполучниковий типи [Pittner, 2021, с. 105]. За сполучникового зв'язку встановлюються чіткі граматичні та семантичні відношення; у разі

виникнення безсполучникового зв'язку говоримо здебільшого про адитивне поєднання певних ситуацій, однак інших тлумачень пунктуаційних знаків виключати не можна.

У семантико-синтаксичному аспекті під час аналізу ССР слід говорити про утворення, у яких проявляється експланаторність, тобто тлумачення явищ дійсності [Longacre, 2000, с. 171], що пов'язано з максимою повноти інформації [Grice, 1996, с. 160] та принципом структурного балансу [Boretzky, 1994, с. 128]. ССР у цьому аспекті являє собою макроситуацію, яка формується мінімум двома (мікро)ситуаціями, поєднаними предикатом-конектором, що розуміється як головний член, конструктивна вершина складного речення [Приходько, 2002, с. 50; Dürr, 2006, с. 184]. Завдяки предикату-конектору встановлюються семантичні відношення між ситуаціями у реченні.

Усі вище зазначені зауваження, підходи та тлумачення понять говорять про складність вибраної теми та необхідність подальших досліджень у цій сфері. Вибраний об'єкт вивчення – ССР у публіцистичному дискурсі – являє собою реченнєве утворення, що використовується мовцем у монологічному письмовому мовленні [Heusinger, 1995, с. 21–39]. Такий вид речення зустрічається часто у матеріалах різного тематичного спрямування: у політичних, економічних, суспільно-політичних статтях тощо.

У формально-граматичному аспекті досліджені складні речення з домінантним координативним зв'язком поділяються на біноми (1) та

поліноми (2): (1) *Ich glaube nicht an Buddha, und für mich ist Religion kein Wohlfühlseminar* [Spiegel, 2014, s. 57]; (2) *In diesen Tagen ziehen wieder die ersten Abiturienten durch die Städte und begießen ihren Abschluss mit Alkohol; in Hamburg wurde eine Party von Polizei und Notärzten aufgelöst.* [Spiegel, 2014, s. 44]. Складносурядним біномом вважається складносурядне речення, утворене двома головними клаузами. До складносурядних поліномів належать речення, до складу яких увійшли три і більше головних клауз.

У проаналізованому матеріалі переважна більшість речень належить до біномів (77,6%), максимальна кількість клауз в одному ССР дорівнює шести (табл. 1).

Отримані результати дослідження унаочнюють загальну тенденцію, що спостерігається у публіцистичному дискурсі, а саме орієнтація матеріалів часописів на середньостатистичну дорослу людину. Це призводить до використання не дуже складних реченнєвих утворень, але водночас містких та ємних сполучень простих речень, де міститься достатньо інформації, щоб задовольнити цікавість читача.

За сполучення клауз традиційно вживаються різні типи зв'язку (табл. 2).

У проаналізованій вибірці сполучниковий тип зв'язку виявився найбільш популярним. Використання виключно сполучника відбувається лише у 22,8% випадків, уживання сполучника та пунктуаційного знаку більш притаманно реченням публіцистичного дискурсу (табл. 3).

Таблиця 1

Кількість головних речень у складносурядному реченні

Кількість головних	2	3	4	5	6	Разом
	194	44	10	-	2	250
Процентне співвідношення	77,6%	17,6%	4%	0%	0,8%	100%

Таблиця 2

Тип зв'язку	Кількість випадків	Процентне співвідношення
сполучниковий	167	51,9%
безсполучниковий	155	48,1%
Разом	322	100%

Таблиця 3

Сполучникове поєднання головних клауз у складносурядному реченні

Засіб сполучення	кома	крапка з комою	двокрапка	тире	три крапки	крапка	без знаку	Разом
Кількість сполучень	72	–	1	3	1	52	38	167
Процентне співвідношення	43,1%	0%	0,6%	1,8%	0,6%	31,1%	22,8%	100%

Сполучниковий тип зв'язку поєднує головні клаузи складного речення з установленням різних семантичних відношень: (3) *Wann nutzt mir verständliches Kleingedrucktes, und wann brauche ich das in Form von Bildsprache und Piktogrammen?* [Spiegel, 2014, s. 66]; (4) *Zumindest denken sie das, denn sie zahlen die Beratung über die Provisionen am Ende doch.* [Spiegel, 2014, s. 67]; (5) *«Man soll von hier aus angeblich den Kölner Dom sehen können. Aber den sehe ich nicht», sagt sie.* [Spiegel, 2014, s. 51]; (6) *Sein Fahrschein wird nicht entwertet – und könnte damit für eine weitere Reise genutzt werden.* [Spiegel, 2014, s. 42]. Так, у (3) автор поєднує кілька питань в одному реченні, використовуючи кому та

сполучник. У (4) спостерігається пояснення першої головної клаузи теж за поєднання сполучника «denn» та коми. Цікавим є приклад (5), де бачимо протиставлення бажаної ситуації реальній, проте частини ССР розділено не лише сполучником, а й крапкою, що призводить до більшої експресивності у прямій мові. У (6) протиставлення клауз відображається візуально, залученням тире.

Поєднання клауз безсполучниково використовується майже так часто, як і сполучниковий тип зв'язку (див. табл. 2). Серед усіх пунктуаційних знаків центральне місце посідають кома (85,2%) та кома з крапкою (8,3%). Інші знаки вживаються спорадично (табл. 4).

Таблиця 4

Безсполучникове поєднання головних клауз у складносурядному реченні

Засіб сполучення	кома	крапка з комою	двокрапка	тире	три крапки	Разом
Кількість сполучень	132	13	6	4	–	155
Процентне співвідношення	85,2%	8,3%	3,9%	2,6%	0%	100%

За сполучення клауз пунктуаційно мовець робить більший акцент на внутрішньому зв'язку між частинами складного утворення: (7) *«Kommt rein, ich zeige euch was Besonderes»* [Spiegel, 2014, s. 55]; (8) *Fast 50 Grenzfälle werden hier erstmals im Detail geregelt; die fachliche Vorarbeit leistete die Europäische Union* [Spiegel, 2014, s. 46]; (9) *Nur ein paar Relikte ihrer Lebensform haben sie zwischen den Ruinen hinterlassen: «Rindfleischlyoner» steht auf einer runden Aluminiumdose, daneben liegen die Getränkpulvermischung «Exotic» und ein paar Scheiben Vollkornbrot im Dreck* [Spiegel, 2014, s. 26]; (10) *Die beiden fürchteten weniger die RAF – der mutige Franke hatte einst während des «Dritten Reichs» als Widerstandskämpfer im Zuchthaus gegessen* [Spiegel, 2014, s. 48].

Так, у (7) мовець сполучає дві клаузи комою, одна дія відбувається після іншої. У (8) обидві клаузи вводять два факти, що поєднуються крапкою з комою. Цей пунктуаційний знак створює більшу дистанцію між частинами складного речення, але вона не достатня, щоб розірвати каузальний зв'язок між ними. У реченні (9) клаузи сполучаються двокрапкою, що вказує на подальше пояснення ідеї, висловленої у першій клаузі. ССР (10) містить пояснення, що вводиться лише тире.

Додавання певних кластерів інформації у клаузах, відсікання надлишкових фрагментів постійно відбувається у реченнєвих утвореннях, ССР не є винятком (табл. 5).

Синтаксичні процеси, що відбуваються у ССР публіцистичного дискурсу, можна розділити на дві центральні групи: ускладнення та спрощення.

Таблиця 5
Синтаксичні процеси у складносурядному реченні

Ускладнення				Спрощення		
Розгорнення	Парентеза	включення				
		відокремлення				
		Інфінітивний зворот	Партиципний зворот	Еліпсис	Парцеляція	Асиндезація

До перших належать процеси, під час яких певний прошарок інформації додається до базової клаузи чи бінома. Серед них у проаналізованому матеріалі помічені розгорнення, тобто додавання головних клауз (2, 11), парантеза (вставні конструкції) (11), інфінітивні (11) та партиципні звороти (12): (11) *Sie werden, das legen Studien nahe, von ihren Söhnen und Töchtern häufig als besonders unterstützend wahrgenommen^{K1}; sie zeigen größere Gelassenheit^{K2} – auch weil sie im Umgang mit Problemen, schwierigen Mitmenschen oder sich selbst erfahrener sind. Und sie erliegen – sie haben ja schon einiges erlebt – seltener dem Gefühl, bei nächtlichem Geschrei und Windelwechsel Bedeutsames zu verpassen^{K3}* [Spiegel, 2014, s. 35]; (12) *Geschäftsführer Paskert hat bislang kein einziges Gramm der Seltenen Erden aufgetrieben^{K1}, auch gibt*

es noch keine Beteiligung an einer Mine, wie einst angedacht^{k2} [Spiegel, 2014, s. 65]. Так, речення (11) являє собою поліном, що утворено трьома клаузами, отже, базовий біном підлягав розгорненню. Одночасно із цим інформація додавалася у вигляді парантези (у прикладі виділено прямою лінією), котра відокремлюється від основного прошарку тексту комами чи тире. Окрім того остання клауза поширена інфінітивним зворотом, котрий функціонує як означення. У (12) друга клауза поширена партиципним зворотом, що, по суті, є скороченою окремою клаузою.

Доволі часто ССР підлягають не лише ускладненню, а й одночасному спрощенню. До способів спрощення реченнєвого утворення у проаналізованому матеріалі належать еліпсис (13), парцеляція (11) та асиндезація (11): (13) *Ihr Vorgänger Gerd Billen geht genau den anderen Weg und ist als Staatssekretär ins Bundesjustizministerium gewechselt* [Spiegel, 2014, s. 66]. Так, у другій клаузі речення (13) відсутній підмет, що є спільним для обох клауз. У (11) парцелюється третя клауза, а між клаузами 1 та 2 вживається крапка з комою без будь-якого сполучника (асиндетон). У проаналізованому матеріалі помічено багато прикладів співіснування розгорнення та парцеляції чи асиндезації у ССР. Таким чином, мовець знаходить баланс під час створення речення.

Зазначені вище синтаксичні процеси здійснюють значний вплив на семантико-синтаксичну організацію речення. Так, під час аналізу ССР у цьому аспекті було виявлено, що через складність окремих мікроситуацій вони переважно поєднуються адитивно (1–3, 6–13). У реченні (1) *Ich glaube nicht an Buddha, und für mich ist Religion kein Wohlfühlseminar* [Spiegel, 2014, s. 57] перша мікроситуація вказує на негативне відношення до окремого релігійного напрямку, а у другій ця ідея розширюється уточненням автора, що він негативно ставиться до релігії в цілому. Таким чином, розкривається точка зору мовця. Предикат-конектор «und» стягує мікроситуації, утворюючи доволі тісний зв'язок між ними. Макроситуація у такому разі розкриває обставини глибше.

Менш поширеними виявилися ССР, де мікроситуації сполучаються адверзативно: (14) *Im Koalitionsvertrag ist das eine oder andere dafür vorgesehen, aber eine öffentliche Debatte über diese Defizite Deutschlands scheut die Regierung* [Spiegel, 2014, s. 22]; (15) *Ihre Karriere hat sie gelehrt, selbst minimale Chancen mit Ausdauer, Disziplin und Strategie zu nutzen. Doch das Risiko zu scheitern ist auch bei höchstem Einsatz groß* [Spiegel, 2014, s. 36]. У такому варіанті поєднання ситуацій перша розкриває певні обставини, а друга мікроситуація протиставляється їй, уточнюючи окремі аспекти. У (15) завдяки парцелюванню автор

робить акцент на протиставних відношеннях між ситуаціями і чітко розмежовує їх.

Інші види сполучення мікроситуацій є не такими розповсюдженими: (16) *Zumindest denken sie das, denn sie zahlen die Beratung über die Provisionen am Ende doch* [Spiegel, 2014, s. 67]; (17) *Der digitale Wandel macht viele Arbeiten einfacher, er kann sie aber auch verdichten oder überflüssig machen* [Spiegel, 2014, s. 72]. Так, у (4, 16) містяться імплікативні відношення між мікроситуаціями, у (17) другу пару ситуацій сполучено диз'юнктивно.

Під час формування складносурядних поліномів утворюються холоніми, котрі містять кілька мікроситуацій, поєднаних різноманітно: (18) *Wir können die Verstorbenen jedoch nur mit dicken Gummihandschuhen berühren, müssen sie desinfizieren und in einem speziellen Leichensack einpacken* [Spiegel, 2014, s. 15]; (19) *Das macht Krieg denkbar, macht ihn möglich. Deshalb ist es so erschreckend, nun so häufig von Panzern zu lesen* [Spiegel, 2014, s. 17]. Так, у (18) усі ситуації сполучено адитивно, у (17) – адверзативно та диз'юнктивно, а у (19) – адитивно та імплікативно.

Висновки і перспективи подальших розробок у даному напрямі. У результаті проведеного дослідження встановлено, що ССР як реченнєве утворення номінативного рівня характеризується низкою ознак, серед яких виділяються складність базової моделі (бінома) та похідної (полінома). Такий холонім здатен сполучати конституенти різної природи. ССР підлягає різноманітним процесам ускладнення (розширення, парантеза, інфінітивні та партиципні звороти) та спрощення (парцеляція, еліпсис, асиндезація) реченнєвої структури.

Складність ССР проявляється і на семантико-синтаксичному рівні, де кілька мікроситуацій сполучаються предикатом-конектором, утворюючи макроситуацію. Переважна більшість біномів сполучається адитивно. У складносурядних поліномах устанавлюються як однакові (переважно адитивні), так і різні (адитивні та імплікативні, адверзативні та диз'юнктивні) відношення між конституентами.

Уже за першого наближення до об'єкта аналізу стає очевидним, що вивчення особливостей складносурядного речення у публіцистичному дискурсі є актуальним питанням сучасної германістики, а наведені міркування можуть дати поштовх до вивчення цього виду складного речення в перспективі, де особливої вагомості набуває аналіз комунікативної організації складносурядного речення у публіцистичному дискурсі, а також порівняльний аналіз складносурядного речення публіцистичного дискурсу німецької та, наприклад, англійської мов.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вихованець І. Р. Граматика української мови. Синтаксис. Київ : Київський ун-т, 1993. 368 с.
2. Вихованець І. Р. Типи синтаксичних одиниць. *Мовні і концептуальні картини світу*. 2002. № 6. Кн. 1. С. 70–76.
3. Приходько А. М. Складносурядне речення в сучасній німецькій мові. Запоріжжя : Запоріж. держ. ун-т, 2002. 292 с.
4. Яценко П.І. Когнітивно-комунікативна організація сурядно-підрядного полінома в сучасній німецькій мові : дис. ...канд. філол. наук : 10.02.04. Запоріжжя, 2012. 310 с.
5. Тирон І. В. Особливості структурно-семантичної організації медійного дискурсу (на матеріалі газетних та журнальних медіатекстів). *Нова філологія*. 2010. Вип. 38. С. 105–110.
6. Boretzky N., Igl B. Interferenz und Sprachwandel. *Sprachdynamik. Auf dem Weg zu einer Typologie sprachlichen Wandels* : [in 3 Bdn.]. Bochum : Universitätsverlag Dr. N. Brockmeyer, 1994. Bd. 3. S. 7–138.
7. Clément D. Linguistisches Grundwissen: eine Einführung für zukünftige Deutschlehrer. Opladen : Westdt. Verl., 1996. 264 s.
8. Dürr M., Schlobinski P. Deskriptive Linguistik: Grundlagen und Methoden. [3., überarb. Aufl.]. Göttingen : Vandenhoeck & Ruprecht, 2006. 9 S. (Studienbücher zur Linguistik, Bd. 11).
9. Eichler W., K.-D. Bünting. Deutsche Grammatik. Athenäum: BELTZ, 1994. 313 s.
10. Grammatik der deutschen Sprache / [in 3 Bd.]. / Zifonun G. u.a. B., N. Y. : Walter de Gruyter, 1997. 2569 S. Bd. 3. 1997. S. 1683–2569.
11. Grice H. P. Logic and Conversation. *The Philosophy of Language*. N.Y., Oxford, 1996. P. 156–167.
12. Heusinger S. Pragmalinguistik : Texterzeugung, Textanalyse ; Stilgestaltung und Stilwirkungen in der sprachlichen Kommunikation : Ein Lehr- und Übungsbuch. Frankfurt-am-Main : Haag und Herchen, 1995. 162 s.
13. Longacre R. E. Some hermeneutic observations on textlinguistics and text theory in the humanities. *Functional approaches to language, culture and cognition: Papers in honor of S. M. Lamb* / [ed. D. G. Lockwood, P. H. Fries, J. E. Copeland]. Amsterdam / Philadelphia : J. Benjamins publishing company, 2000. P. 169–183. (Amsterdam studies in the theory and history of linguistic science / [general ed. E. F. K. Koerner]. Series IV. Current issues in linguistic theory. Vol. 163).
14. Pittner K., Berman J. Deutsche Syntax. Ein Arbeitsbuch. Tübingen : Narr Francke Attempto, 2021. S. 225.
15. Reus G. Sprache in den Medien. Wiesbaden: Springer, 2020. S. 98.

ПЕРЕЛІК ІЛЮСТРАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Der Spiegel. Berlin: Spiegel, 2014. Vol. 17. S. 142

REFERENCES

1. Vykhovanets, I. R. (1993). Hramatyka ukrainskoi movy. Syntaksys. [Grammar of the Ukrainian language. Syntax], 368 p.
2. Vykhovanets, I. R. (2002). Typy syntaksychnykh odynyts [Types of syntactic units]. *Linguistic and conceptual worldview: Collection of scientific works*, 6(1), 70–76.
3. Prykhodko, A. M. (2002). Skladnosuriadne rechennia v suchasni nimetskii movi. [Compound sentence in the modern German language], 292 p.
4. Yatsenko, P. I. (2012). Kohnityvno-komunikatyvna orhanizatsiia suriadno-pidriadnoho polinoma v suchasni nimetskii movi [Cognitive and communicative organization of coordinate-cubordinate polynome in the modern German language]. dys. kand, 310 p.
5. Tyron, I. V. (2010). Osoblyvosti strukturno-semantychnoi orhanizatsii mediinoho dyskursu (na materialy hazetnykh ta zhurnalnykh media-tekstiv) [Features of structural-semantic organization of media discourse (on the basis of newspapers' and journals' media-texts)]. *Nova filolohiia* : Collection of scientific works, 38, 105–110.
6. Boretzky N., Igl B. (1994). Interferenz und Sprachwandel. *Sprachdynamik. Auf dem Weg zu einer Typologie sprachlichen Wandels* : [in 3 Bdn.], 3, 7–138.
7. Clément, D. (1996). Linguistisches Grundwissen: eine Einführung für zukünftige Deutschlehrer, 264 p.
8. Dürr, M., Schlobinski, P. (2006) Deskriptive Linguistik: Grundlagen und Methoden. *Studienbücher zur Linguistik*, 11, 301 p.
9. Eichler, W., K.-D. Bünting. Deutsche Grammatik, 313 p.
10. Grammatik der deutschen Sprache (1997). [in 3 Vol.]. / [Zifonun G., Hoffmann L., Strecker B. u.a.], 3, 1683–2569.
11. Grice, H. P. (1996). Logic and Conversation. *The Philosophy of Language*, 156–167.
12. Heusinger, S. (1995). Pragmalinguistik : Texterzeugung, Textanalyse ; Stilgestaltung und

Stilwirkungen in der sprachlichen Kommunikation:
Ein Lehr- und Übungsbuch. Frankfurt-am-Main,
162 p.

13. Longacre, R. E. (2000). Some hermeneutic observations on textlinguistics and text theory in the humanities. *Functional approaches to language, culture and cognition: Papers in honor of S. M. Lamb*. pp. 169–183. (Amsterdam studies in the theory and history of linguistic science /

[general ed. E. F. K. Koerner]. Series IV. Current issues in linguistic theory. Vol. 163).

14. Pittner, K., Berman, J. (2021). Deutsche Syntax. Ein Arbeitsbuch, 225 p.
15. Reus, G. (2020). Sprache in den Medien, 98 p.

REFERENCES TO ILLUSTRATIVE RESOURCES

1. Der Spiegel (2014). Vol. 17. S. 142.

Дата першого надходження рукопису до видання: 26.10.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 24.11.2025

Дата публікації: 30.12.2025